

Leo Trotskij: Rapport om den fjärde världskongressen

(28 december 1922)

[Rapport till den kommunistiska fraktionens möte vid den tionde allryska sovjetkongressen, där delegater som inte var partimedlemmar deltog.]

Kamrater, ni har bjudit in mig för att avge en rapport om Kommunistiska internationalens nyligen genomförda världskongress. Jag tolkar detta som att ni inte vill ha en faktagenomgång av den senaste kongressens arbete, eftersom det i så fall vore mycket lämpligare att vända sig till mötesprotokollen, som redan finns tillgängliga i tryckta bulletiner, istället för att lyssna på en rapport. Min uppgift, som jag förstår den, är att försöka ge er en bedömning av den revolutionära rörelsens allmänna läge och perspektiv i ljuset av de fakta och frågeställningar som vi stod inför vid den fjärde världskongressen.

Det förutsätter givetvis att man är mer eller mindre bekant med den internationella revolutionära rörelsens villkor. Låt mig inom parentes anmärka att vår press tyvärr gör långtifrån allt den borde för att sätta oss in i den internationella arbetarrörelsens, i synnerhet den kommunistiska rörelsens, fakta lika mycket som vår press exempelvis gör med fakta rörande vårt ekonomiska liv och vårt sovjetiska uppbygge. Ändå är de lika viktiga för oss. För min del har jag mer än en gång (tvärtemot mina vanor) tagit till gerillaaktioner för att få vår press att utnyttja de utomordentliga möjligheter som står till vårt förfogande för att ge vårt parti en fullständig, konkret och exakt bild av vad som äger rum på den revolutionära kampens område, och göra det från dag till dag utan pekpinnar, moralpredikningar eller generaliseringar (för vi behöver bara generaliseringar då och då), utan helt enkelt genom att lägga fram fakta och material från de kommunistiska partiernas inre liv.

Jag tycker att vi i denna fråga borde använda partiets uppfattningar för att sätta tryck på vår press, vars redaktörer läser utländska tidningar och då och då för fram generaliseringar på grundval av denna press, men praktiskt taget inte lägger fram något faktamaterial. Men såtillvida som ni som församlats här är fraktionen till sovjetkongressen, och följaktligen består av högt kvalificerade partielemt, kommer jag för min rapports syften att förutsätta en övergripande kunskap om förhållandena för kommunistpartierna och de andra partier som fortfarande har inflytande i arbetarrörelsen. Min uppgift är att kontrollera vår övergripande måttstock, våra uppfattningar om den proletära revolutionens villkor och utvecklingstakt i ljuset av nya fakta, i synnerhet de fakta som lades fram av Kominterns fjärde kongress.

Kamrater, jag vill redan från början säga, att om vårt mål är att inte bli förvirrade och tappa bort våra perspektiv, då bör vi när vi bedömer arbetarrörelsen och dess revolutionära möjligheter hålla i minnet att det finns tre större områden, som även om de är beroende av varandra, på ett djupgående sätt skiljer sig från varandra. För det första har vi Europa, för det andra USA och för det tredje de koloniala länderna, det vill säga i första hand Asien och Afrika. Behovet att analysera den internationella arbetarrörelsen utifrån dessa tre områden hänger samman med karaktären på våra revolutionära rättesnören.

Marxismen lär oss att det, schematiskt talat, krävs tre förutsättningar eller villkor för att den proletära revolutionen ska bli möjlig. Den första förutsättningen är produktionsförhållandena. Produktionstekniken måste ha nått en sådan nivå att det ger ekonomiska fördelar att ersätta kapitalismen med socialismen. För det andra måste det finnas en klass som är intresserad av att få till stånd denna förändring och som är tillräckligt stark att genomföra den, det vill säga en klass som är tillräckligt stor och spelar en tillräckligt viktig roll inom ekonomin för att införa denna förändring. Här syftar jag naturligtvis på arbetarklassen. Och för det tredje måste denna klass vara beredd att genomföra revolutionen. Den måste ha vilja att genomföra den, och måste vara tillräckligt

organiserad och medveten för att kunna genomföra den. Vi övergår här till de så kallade subjektiva faktorerna och förutsättningarna för den proletära revolutionen. Om vi använder dessa tre kriterier – produktionstekniska, sociala och subjektivt politiska – för att närma oss de tre angivna områdena, då blir skillnaderna mellan dem väldigt tydliga. Förvisso brukade vi betrakta frågan om mänsklighetens beredskap för socialismen ur produktionsteknisk synvinkel betydligt mer abstrakt än vi gör idag. Om ni tittar i era gamla läroböcker, till och med de som ännu inte är omoderna, kommer ni att i dem hitta en helt riktig bedömning att kapitalismen hade överlevt sig själv redan för 15 eller 20, 25 eller 30 år sedan.

Vad menade man med detta? Att det redan för 25 år sedan och mera hade inneburit ett objektivt framsteg att ersätta det kapitalistiska produktionssättet med socialistiska metoder, det vill säga mänskligheten skulle kunna ha producerat mer under socialismen än under kapitalismen. Men för 25-30 år sedan innebar detta ännu inte att produktivkrafterna inte längre kunde utvecklas under kapitalismen. Vi vet att produktivkrafterna fortsatte att växa i alla delar av världen, inklusive och speciellt i Europa, som tills ganska nyligen hade den ledande ekonomiska och finansiella rollen i världen. Och vi kan nu slå fast hur länge de fortsatte att växa i Europa: fram till år 1913. Det betyder att kapitalismen fram till detta år inte utgjorde ett absolut utan ett relativt hinder för produktivkrafternas utveckling. I teknologisk mening utvecklades Europa mellan 1894 och 1913 med en aldrig tidigare skådad hastighet och kraft, det vill säga under de 20 år som föregick det imperialistiska kriget blev Europa ekonomiskt rikare. Från och med 1913, ett år innan kriget bröt ut – och det kan vi säga med absolut säkerhet – upphörde kapitalismens, dess produktivkrafter, utveckling därför att produktivkrafterna stötte på de gränser som det kapitalistiska ägandet och den kapitalistiska tillägnelseformen satte upp. Marknaden splittrades upp, konkurrensen blev ytterst intensiv, och hädanefter kunde de kapitalistiska länderna bara försöka undanröja varandra från marknaden med hjälp av mekaniska medel.

Det var inte kriget som satte stopp för produktivkrafternas utveckling i Europa, utan istället uppstod kriget själv ur det faktum att produktivkrafterna inte längre kunde utvecklas i Europa under kapitalistiska förvaltningsformer. År 1913 utgör den stora vändpunkten i den europeiska ekonomins utveckling. Kriget bara fördjupade och skärpte denna kris, som härrörde ur det faktum att det var helt omöjligt med en fortsatt ekonomisk utveckling under kapitalistiska förhållanden. Det gäller Europa i sin helhet. Om vi före 1913 hade villkorligt rätt i att säga att socialismen är mer gynnsam än kapitalismen, så följer av detta att kapitalismen sedan 1913 följaktligen betecknar ett tillstånd av absolut stagnation och upplösning för Europa, medan socialismen utgör den enda ekonomiska räddningen. Det gör vår uppfattning om den proletära revolutionens första förutsättning mer exakt.

Den andra förutsättningen är arbetarklassen. Den måste bli tillräckligt stark i ekonomisk mening för att erövra makten och återuppbygga samhället. Gäller detta villkor idag? Efter erfarenheterna av vår ryska revolution går det inte längre att ställa denna fråga, eftersom oktoberrevolutionen blev möjlig i vårt underutvecklade land. Men på senare år har vi lärt oss att bedöma proletariatets sociala styrka i världsskala på ett lite nytt sätt och mycket mer exakt och konkret. De naiva, pseudomarxistiska åsikter som krävde att proletariatet skulle utgöra 75 eller 90% av befolkningen innan det griper makten, dessa uppfattningar framstår idag som fullständigt barnsliga. Även i länder där bönderna utgör majoriteten av befolkningen kan och måste proletariatet nå fram till bönderna för att kunna erövra makten. All sorts reformistisk opportunistisk förhållande till bönderna är oss helt främmande. Men samtidigt är dogmatismen lika främmande för oss. I alla länder spelar arbetarklassen en tillräckligt stor samhällelig och ekonomisk roll för att kunna hitta en väg till bondemassorna, till de förtryckta nationaliteterna och till de koloniala folken, och på detta sätt säkra sig själv majoriteten. Efter den ryska revolutionens erfarenheter är detta inte längre spekulationer, en hypotes, en slutsats, utan ett obestridligt faktum.

Och slutligen det tredje kravet: arbetarklassen måste vara redo för omvälvningen och förmögen att genomföra den. Arbetarklassen måste inte bara var tillräckligt mäktig för det, utan måste också vara

medveten om sin styrka och måste kunna använda denna styrka. Idag kan och måste vi smälta in i den och göra den subjektiva faktorn mer exakt. Under åren efter kriget har vi i Europas politiska liv sett att arbetarklassen är redo för en omvälvning, redo i den meningen att den subjektivt strävar fram mot den, redo i fråga om vilja, stämningar, självupppoffring, men fortfarande utan det nödvändiga organisatoriska ledarskapet. Följaktligen behöver inte stämningarna inom klassen och dess organisatoriska medvetande alltid sammanfalla. Tack vare en ytterst ovanlig kombination av historiska faktorer gjorde vår revolution det möjligt för vårt underutvecklade land att få till stånd ett överförande av makten till arbetarklassen i direkt förbund med bondemassorna. Partiets roll är idag bara alltför klar för oss, och tack och lov är den idag redan klar för kommunisterna i Västeuropa. Att inte ta hänsyn till partiets roll är att falla in i pseudomarxistisk objektivism, som förutsätter någon sorts rent objektiva och automatiska förberedelser av revolutionen, och således skjuter upp revolutionen till en obestämd framtid. En sådan automatism är främmande för oss. Det är en mensjevickisk, socialdemokratisk syn på världen. Vi vet, vi har lärt oss i praktiken och vi lär andra att förstå den enorma rollen hos den subjektiva, den medvetna faktor som arbetarklassens revolutionära parti utgör.

Utan vårt parti skulle omvälvningen 1917 givetvis inte ha ägt rum och vårt lands hela öde skulle ha blivit annorlunda. Det skulle ha slungats tillbaka för att utvecklas som ett kolonialt land, det skulle ha plundrats av världens imperialistländer och delats upp bland dem. Att det inte blev så säkerställdes historiskt genom att arbetarklassen beväpnades med ett makalöst svärd, vårt kommunistiska parti. Det skedde inte i efterkrigstidens Europa.

Två av de tre nödvändiga förutsättningarna existerar. Långt innan kriget var socialismens relativa fördelar odiskutabla, och sedan 1913 och i synnerhet efter kriget har socialismens absoluta nödvändighet blivit fastslagen. Utan socialismen förfaller Europa och faller sönder ekonomiskt. Det är ett faktum. Arbetarklassen i Europa växer inte längre. Dess öde, dess öde som klass, motsvarar och löper jämsides med ekonomins utveckling. I den mån den europeiska ekonomin, med sina oundvikliga svängningar, drabbas av stagnation och till och med upplösning, i så måtto växer inte arbetarklassen socialt, den upphör att öka till antalet och drabbas istället av arbetslöshet, av en fruktansvärd tillväxt av den industriella reservarmén, etc, etc. Kriget fick arbetarklassen på fötter i revolutionär mening. Kunde arbetarklassen, tack vare sin samhälleliga tyngd, genomföra revolutionen före kriget? Vad saknade den? Den saknade medvetenhet om sin egen styrka. I och med industrins tillväxt växte dess styrka automatiskt i Europa, nästan omärkligt. Kriget skakade om arbetarklassen. Tack vare denna fruktansvärda och blodiga omvälvning genomsyrades hela den europeiska arbetarklassen av revolutionära stämningar så fort kriget hade upphört. Följaktligen fanns en av de subjektiva faktorerna, viljan att förändra världen, tillhanda. Vad saknades? Partiet saknades, ett parti som kunde leda arbetarklassen till seger.

Så utvecklades de revolutionära händelserna i vårt eget land och utomlands. I Ryssland 1917 hade vi: revolutionen i februari-mars, och inom nio månader – oktober. Det revolutionära partiet säkerställde arbetarklassens och fattigböndernas seger. 1918 – revolution i Tyskland som åtföljdes av förändringar i toppen. Arbetarklassen försökte kämpa sig fram men slungades om och om igen tillbaka. Den proletära revolutionen i Tyskland ledde inte till seger. 1919 bröt den proletära revolutionen i Ungern ut: dess bas var alltför smal och partiet alltför svagt. Revolutionen krossades på några få månader 1919. Redan 1920 hade situationen förändrats och den fortsätter att förändras mer och mer våldsamt.

I Frankrike finns det ett historiskt datum – 1 maj 1920. Det markerar den skarpa svängning som ägde rum i styrkeförhållandena mellan proletariatet och borgarklassen. Stämningarna inom det franska proletariatet hade på det hela taget varit revolutionära, men det hade en alltför lättsinnig syn på segern. Det lugnades av ett parti och organisationer som hade mognat under den föregående perioden av fredlig och organisk kapitalistisk utveckling. Den 1 maj 1920 utlyste det franska proletariatet en generalstrejk. Det skulle ha blivit dess första större sammandrabbning med den

franska borgarklassen.

Hela det borgerliga Frankrike darrade. Proletariatet hade just rest sig ur skyttegravarna och injagade skräck i deras hjärtan. Det gamla socialistpartiet, de gamla socialdemokraterna vågade inte gå emot den revolutionära arbetarklassen och utfärdade uppmaningen till generalstrejk, men gjorde samtidigt allt i sin makt för att krossa den. Å andra sidan var de revolutionära delarna, kommunisterna, alltför svaga, alltför utspridda och alltför oerfarna. Strejken den 1 maj misslyckades. Och om ni slår upp de franska tidningarna från 1920 kommer ni i ledarartiklarna och nyhetsartiklarna att upptäcka en snabb och avgörande tillväxt av borgarklassens styrka. Borgarklassen kände omedelbart att den satt säkert, den samlade statsapparaten i sina händer och började bry sig allt mindre om proletariatets krav och hotet från revolutionen.

Samma år, i augusti 1920, upplevde vi en händelse närmare oss som också ledde till förändrade styrkeförhållanden, och inte till revolutionens fördel. Det var vårt nederlag utanför Warszawa,¹ ett nederlag som ur internationell synvinkel är mycket nära knutet till det faktum att den revolutionära rörelsen i Tyskland och Polen vid denna tidpunkt inte kunde segra eftersom den saknade ett starkt revolutionärt parti som åtnjöt förtroende hos arbetarklassens majoritet.

En månad senare, i september 1920, upplevde vi den mäktiga rörelsen i Italien. Just då på hösten 1920 nådde det italienska proletariatets uppror efter kriget sin höjdpunkt. Verkstäder, fabriker, järnvägar, gruvor togs över. Staten var desorganiserad, borgarklassen var praktiskt taget slagen till marken, dess rygg var nästan knäckt. Det verkade som om det bara krävdes ett enda steg framåt för att den italienska arbetarklassen skulle gripa makten. Men just då ryggade dess parti, socialistpartiet som hade uppstått under den föregående perioden, och som trots att det formellt tillhörde den Tredje internationales hade en anda och sina rötter i den föregående epoken, det vill säga i den Andra internationales – detta parti ryggade tillbaka i skräck från maktövertagandet, från inbördeskriget, och lämnade proletariatet oskyddat. Borgarklassens mest beslutsamma del, i form av fascismen, i form av allt som fortfarande var starkt inom polisen och armén, inledde ett angrepp mot proletariatet. Proletariatet krossades.

Efter proletariatets nederlag i september kan vi i Italien se en ännu mer drastisk förändring av styrkeförhållandena. Borgarklassen sa till sig själv: ”Så det är sådana personer ni är. Ni manade på proletariatet men saknar modet att gripa makten.” Och den knuffade de fascistiska avdelningarna i förgrunden.

Inom några få månader, i mars 1921, bevittnade vi de viktigaste händelserna i Tyskland på senare tid, de berömda marshändelserna. Här utvecklades den bristande överensstämmelsen mellan klassen och partiet från rakt motsatt riktning. I Italien var arbetarklassen ivrig att kämpa i september. Partiet drog sig tillbaka i skräck. I Tyskland hade arbetarklassen varit ivrig att få kämpa. Den kämpade 1918, under 1919 och under 1920. Men dess ansträngningar och uppoffringar kröntes inte med seger eftersom den inte leddes av ett tillräckligt starkt, erfaret och sammanhållet parti. Istället stod ett annat parti i ledningen som räddade borgarklassen för andra gången, efter att ha räddat den under kriget. Och nu 1921 såg det tyska kommunistpartiet hur borgarklassen befäste sina positioner, och det ville göra ett heroiskt försök att stänga vägen för borgarklassen med hjälp av en offensiv, med hjälp av ett slag, så därför rusade det framåt. Men arbetarklassen stödde det inte. Varför inte? Därför att arbetarklassen ännu inte hade fått förtroende för partiet. Det kände inte till detta parti ordentligt, samtidigt som dess egna erfarenheter under inbördeskriget bara hade lett till nederlag under 1919 och 1920.

1 Trotskij var mot offensiven mot Warszawa av skäl som han förklarar i sin självbiografi. Nederlaget utanför Warszawa blev så omfattande främst på grund av agerandet hos ”de södra arméernas västra grupp”, som vid den tiden kontrollerades politiskt av Stalin. ”Han [Stalin] ville till varje pris inta Lwow samtidigt som Smilga och Tuchatjevskij skulle inta Warszawa... I detta avgörande ögonblick divergerade sydvästra frontens operationer i rät vinkel mot västra frontens operationer: Stalin förde sitt eget krig.” (*Stalin del 2*, på marxistarkiv.se, s 66.)

Så i mars 1921 uppstod en situation som tvingade Kommunistiska internationalen att säga: förhållandena mellan partierna och klasserna, mellan de kommunistiska partierna och arbetarklassen i alla länder i Europa, är ännu inte mogna för en omedelbar offensiv, för en omedelbar kamp om makten. Det krävs en omsorgsfull skolning av kommunisternas led i dubbel mening: för det första i betydelsen att smälta samman dem och härda dem, och för det andra i betydelsen att de ska erövra förtroende hos arbetarklassens överväldigande majoritet. Sådan var parollen som fördes fram av Tredje internationalen när marshändelserna i Tyskland fortfarande var fräscha i minnet.

Och då kamrater, efter mars, såg vi under hela 1921 och 1922 hur de borgerliga regeringarna i Europa stärktes, åtminstone på ytan, vi såg hur extremhögern stärktes. I Frankrike sitter Nationella blocket under ledning av Poincaré fortfarande vid makten. Men i Frankrike, det vill säga inom det Nationella blocket, anses Poincaré vara ”vänster”, och vid horisonten skymtar Tardieus nya och ännu mer reaktionära, ännu mer imperialistiska regering.² I England har regeringen under Lloyd George, denna imperialist med alla sina pacifistiska predikningar och ordspråk, efterträtts av Bonar Laws rent konservativa, öppett imperialistiska regering. I Tyskland har koalitionsregeringen, det vill säga en regering med tillsats av socialdemokrater, ersatts av den öppett borgerliga regeringen under Kuno.³ Och i Italien slutligen ser vi hur Mussolini har gripit makten, den kontrarevolutionära knyt-nävens öppna styre. På det ekonomiska området är kapitalismen på offensiven mot proletariatet. I varenda land i Europa måste arbetarna försvara, och inte alltid med framgång, de löneskalor de hade igår och 8-timmarsdagen i de länder där den hade erövrats lagligt under och efter den senaste krigsperioden. Sådan är den övergripande situationen. Uppenbarligen utgör inte den revolutionära utvecklingen, det vill säga proletariatets kamp om makten som inleddes 1917, en enhetlig och stadigt stigande kurva.

Kurvan har brutits. Kamrater, för att få en klarare bild av situationen som arbetarklassen nu genomlever är det inte fel att ta till en liknelse. Liknelser – historiska jämförelser och sammanställningar – är ett farligt knep eftersom folk gång på gång försöker utnyttja liknelser mer än vad de kan ge. Men inom vissa gränser, i syfte att illustrera, är liknelser användbara. Vi inledde vår revolution 1905, efter det rysk-japanska kriget. Redan på den tiden började logiken hos saker och ting att dra oss mot makten. 1905 och 1906 innebar stagnation och de två dumorna. 1907 ledde till 3 juni och regeringens kupp – reaktionens första segrar som nästan inte mötte något motstånd – och sedan drevs revolutionen tillbaka. 1908 och 1909 var reaktionens mörka år, och därefter inleddes gradvis ett uppsving under 1910-1911, som avbröts av kriget. I mars 1917 kom den borgerliga demokratins seger, i oktober arbetarnas och böndernas seger. Vi har alltså två avgörande ögonblick: 1905 och 1917 som åtskildes av en period på 12 år. I revolutionär mening utgör dessa tolv år en bruten kurva, först nedåtgående och sedan uppåtgående.

I internationell mening, först och främst vad gäller Europa, har vi nu någonting liknande. Det var möjligt att segra 1917 och 1918 men vi gjorde inte det – den grundläggande förutsättningen saknades, ett starkt kommunistiskt parti. Borgarklassen lyckades återta många av sina politiska och militärt polisiära positioner, men inte de ekonomiska positionerna, alltmedan proletariatet sten för sten började bygga sitt kommunistiska parti. Till en början försökte kommunistpartiet kompensera de missade möjligheterna med hjälp av ett enda djärvt språng framåt, som i mars 1921 i Tyskland. Det brände fingrarna. Internationalen utfärdade en varning: ”Ni måste erövra förtroendet hos arbetarklassens majoritet innan ni kan våga er på att uppmana arbetarna till ett öppet revolutionärt angrepp.” Det var lärdomen från den tredje kongressen. Ett och ett halvt år senare samlades den

2 Tardieu, en av den segerrika franska borgarklassens ärkereaktionära ledare, förespråkade en inrikespolitik av skoningslöst förtryck av de franska arbetarna och den franska revolutionära rörelsen. Kärnpunkten i hans utrikespolitik var en obarmhärtig plundring av det besegrade Tyskland.

3 Den tyske storkapitalisten Kuno ledde den tyska regeringen 1922-1923. Hans regering misskrediterade sig under ockupationen av Ruhr genom att bevilja de ledande tyska monopolerna enorma understöd. Kuno tvingades avgå i augusti 1923 under trycket från den då pågående stora strejkvågen.

fjärde världskongressen.

För att göra en ytterst allmän bedömning måste man säga att vi när den fjärde kongressen möttes ännu inte hade nått någon vändpunkt i den meningen att Internationalen kunde säga: ”Nu har timmen slagit för ett öppet angrepp.” Den fjärde kongressen utvecklade, fördjupade, bekräftade och gjorde den tredje kongressens arbete mer exakt, och var övertygad om att detta arbete i grund och botten var riktigt.

Jag sa att vi i Ryssland 1908-1909 på en mycket snävare skådeplats genomlevde en absolut bottennotering för den revolutionära vågen, vad gäller de rådande stämningarna inom arbetarklassen – både i bemärkelsen av den då segerrika stolypinismen och rasputinismen,⁴ och i betydelsen att de avancerade delarna av arbetarklassens led hade rasat ihop. Det som återstod i form av olagliga kärnor var oerhört små i jämförelse med arbetarklassen i sin helhet. De bästa elementen satt i fängelse, avtjänade straffarbete eller befann sig i landsflykt. 1908-1909 – det var den revolutionära rörelsens bottennivå. Därefter kom det gradvis ett uppsving. De senaste två åren och delvis just nu genomlever vi en period som otvivelaktigt liknar 1908-1909, det vill säga en bottennotering för den direkta och öppna revolutionära kampen.

Det finns ytterligare en likhet. Den 3 juni 1907 uppnådde kontrarevolutionen en seger (Stolypins kupp) på det parlamentariska området nästan utan att möta något motstånd i landet. Och mot slutet av 1907 hemsöktes vi av ännu ett fruktansvärt slag – den industriella krisen. Hur påverkade det arbetarklassen? Fick det arbetarna att kämpa? Nej. 1905, 1906 och under första halvan av 1907 hade arbetarklassen använt sin energi och sina bästa delar till den öppna kampen. Den led nederlag och i kölvattnet till nederlaget kom en handels- och industrikras som försvagade proletariats produktiva och ekonomiska roll och gjorde dess ställning ännu mindre säker. Först handels- och det industriella uppsvinget som började 1909-1910, och som på nytt samlade arbetarna i fabriker och verkstäder, gav tillbaka arbetarnas självförtroende, gav vårt parti ett större stöd och revolutionen en knuff framåt.

Även här menar jag att vi kan dra vissa paralleller. På våren 1921 bröt det ut en fruktansvärd handelskris i USA och Japan sedan proletariats hade lidit nederlag: nederlaget i Frankrike den 1 maj 1920, i Italien i september 1920, i Tyskland under 1919 och 1920 och speciellt marsdagarna 1921. Men just då på våren 1921 följde krisen i Japan och USA, och i slutet av 1921 spred den sig till Europa. Arbetslösheten ökade till exempellös omfattning, som ni känner till speciellt i England. Proletariats ställning blev ännu mer osäker, och det efter de förluster och desillusion den redan hade drabbats av. Och under förhållanden av kris så stärker detta inte arbetarklassen, utan försvagar den tvärtom. I år och sedan slutet av förra året har det funnits tecken på en viss industriell återhämtning. I USA har det antagit proportioner av ett verkligt uppsving, medan det i Europa fortfarande bara är en liten ojämns krusning. Även här uppstod således de första impulserna till ett återupplivande av en öppen massrörelse, i synnerhet i Frankrike, efter en viss förbättring av den ekonomiska konjunkturen.

Men här, kamrater, upphör liknelsen. Det industriella uppsvinget 1909 och 1910 i vårt land och i hela världen före kriget var en stark, mäktig högkonjunktur som varade fram till 1913 och kom vid en tidpunkt då produktivkrafterna ännu inte hade stött på kapitalismens begränsningar och givit upphov till den stora imperialistiska slakten.

Den industriella återhämtning som inleddes i slutet av förra året innebär bara en ändrad temperatur i den europeiska ekonomins tuberkulossjuka organism. Den europeiska ekonomin växer inte utan är i upplösning. Det är bara i några få länder som den befinner sig på samma nivå. Europas rikaste land, öriket England, har en nationalinkomst som är minst en tredjedel till en fjärdedel lägre än innan

4 Rasputinism var en beteckning för den tsaristiska hovets fullständiga korruption och urartning. Rasputin var en vanlig munk som med hjälp av diverse intriger nästlade sig in i de högsta härskande kretsarna, och 1912-1926 hade ett ohämmat inflytande över tsaren och hans familj, och i själva verket bestämde tsarens politik i vissa frågor.

kriget. Som ni vet inledde de kriget för att erövra marknader. Det slutade med att de blev minst en fjärdedel eller en tredjedel fattigare. Förbättringarna i år har varit minimala. Socialdemokratin minskande inflytande och kommunistpartiernas tillväxt på socialdemokraternas bekostnad är ett säkert symptom på detta. Det är välkänt att socialreformismen växte tack vare att borgarklassen hade möjlighet att förbättra ställningen för arbetarklassens mest kvalificerade skikt. Det ligger i sakens natur att Scheidemann och allt som hänger samman med honom hade varit omöjligt utan detta, ty trots allt representerar Scheidemann inte bara en ideologisk strömning, utan en strömning som har uppstått ur vissa ekonomiska och sociala förutsättningar. Den representerar en arbetararistokrati som utnyttjar det faktum att kapitalismen är stark och mäktig och kan förbättra villkoren för åtminstone arbetarklassens översta skikt. Det är just därför vi under åren innan kriget mellan 1909 och 1913 kan bevittna en mycket stark tillväxt av byråkratin i fackföreningarna och socialdemokratin, och hur reformismen och nationalismen förskansade sig inom arbetarklassens högsta kretsar, vilket ledde fram till den fruktansvärda katastrofen för Andra internationales och krigsutbrottet.

Och nu, kamrater, kännetecknas kärnpunkten i situationen i Europa av att borgarklassen inte längre kan göda upp arbetarklassens toppar, eftersom den inte ens kan försörja hela arbetarklassen på ett normalt sätt, i ordets kapitalistiska mening. Att arbetarklassens levnadsstandard försämras är idag samma sorts lag som den europeiska ekonomins nedgång. Processen inleddes 1913, kriget ledde till ytliga förändringar av den, och den visade sig speciellt tydligt efter kriget. Den ekonomiska konjunkturens ytliga svängningar ändrar inte på detta faktum. Det är den första och grundläggande skillnaden mellan vår epok och perioden före kriget.

Men det finns ännu en skillnad, och det är att Sovjetryssland existerar som en revolutionär faktor. Det finns också en tredje skillnad: att det finns ett centraliserat internationellt kommunistiskt parti.

Och vi kan se, kamrater, att just vid en tidpunkt då borgarklassen noterar den ena ytliga segern efter det andra över proletariatet, så bromsas inte kommunistpartiets tillväxt, förstärkning och systematiska utveckling utan går istället framåt. Och däri ligger den viktigaste och mest grundläggande skillnaden mellan vår epok och perioden från 1905 till 1917.

Som ni ser berör det jag har sagt i första hand Europa. Det vore fel att tillämpa det helt och hållet på USA. Även i USA är socialismen mer gynnsam än kapitalismen, och det vore ännu riktigare att säga att det särskilt är i USA som socialismen skulle vara mer gynnsam än kapitalismen. Med andra ord: om dagens amerikanska produktivkrafter skulle organiseras längs kollektiva principer skulle det leda till en sagolik blomstring av ekonomin.

Men det vore fel att säga att kapitalismen i USA redan utgör ett hinder för den ekonomiska utvecklingen där, som vi säger angående Europa. Europa ruttar, USA frodas. Under de första åren, eller rättare sagt under de första månaderna, under de tjugo första månaderna efter kriget kunde det verka som om USA omedelbart skulle undermineras av det ekonomiska sammanbrottet i Europa, eftersom USA använde och utnyttjade den europeiska marknaden i allmänhet och krigsmarknaden i synnerhet. Denna marknad har skrumpnat och torkat ut, och efter att ha blivit berövad en av sina stöttepelare hotade den amerikanska industrins babyloniska torn att börja luta och falla omkull. Men även om USA har förlorat den tidigare stora europeiska marknaden, så tar de (utöver att utnyttja sin egen stora inhemska marknad med en befolkning på 100 miljoner) över och har än säkrare tagit över marknaden i vissa europeiska länder – i Tyskland och i betydande omfattning också Storbritannien. Och 1921-1922 kan vi se hur den amerikanska ekonomin genomgår ett verkligt handels- och industriellt uppsving medan Europa bara upplever en avlägsen och svag återklang av detta uppsving.

Följaktligen utvecklas produktivkrafterna fortfarande under kapitalismen i USA, givetvis mycket långsammare än vad de skulle kunna utvecklas under socialismen men icke desto mindre utvecklas de. Hur länge de kommer att fortsätta att göra det är en annan fråga. Den amerikanska arbetarklassens ekonomiska och sociala styrka har givetvis mognat helt och fullt för att erövra statsmakten,

men dess politiska och organisatoriska traditioner är ojämförligt längre bort från maktövertagandet än den europeiska arbetarklassen. Vi – den Kommunistiska internationalen – är fortfarande mycket svag i USA. Och om man skulle fråga sig (givetvis är detta bara en hypotetisk fråga) vad som kommer att äga rum först: en segerrik proletär revolution i Europa eller skapandet av ett starkt kommunistiskt parti i USA, då skulle jag på grundval av alla tillgängliga fakta (och det är givetvis möjligt med alla möjliga sorters nya fakta, som låt oss säga ett krig mellan USA och Japan: och krig, kamrater, är ett av historiens stora lokomotiv) – om man skulle ta den nuvarande situationens logiska utveckling då skulle jag drista mig att säga att det är mycket större chans att proletariatet kommer att erövra Europa innan det uppstår och utvecklas ett starkt kommunistiskt parti i USA. Med andra ord, precis som den revolutionära arbetarklassens seger i oktober 1917 var en förutsättning för skapandet av Kommunistiska internationalen och för de kommunistiska partiernas tillväxt i Europa, så kommer med största sannolikhet proletariatets seger i de viktigaste länderna i Europa att vara en förutsättning för en snabb revolutionär utveckling i USA. Skillnaden mellan dessa två områden är att ekonomin i Europa försvagas och börjar förfalla och proletariatets produktivitet växer inte längre (eftersom det inte finns utrymme för tillväxt) utan inväntar kommunistpartiets utveckling, medan ekonomin fortfarande utvecklas i USA, som utnyttjar Europas sönderfall.

Det tredje området utgörs av kolonierna. Det är självskrivet att kolonierna – trots att Afrika och Asien (jag talar om dem som en enhet) precis som Europa innehåller stora skillnader – att kolonierna tagna oberoende och isolerat absolut inte är redo för den proletära revolutionen. Om de betraktas isolerat så har kapitalismen fortfarande långvariga möjligheter till ekonomisk utveckling i dem. Men kolonierna tillhör moderlandets centra och deras öde är nära knutet till ödet för dessa europeiska centra.

I kolonierna kan vi se en växande nationellt revolutionär rörelse. Där utgör kommunisterna bara små kärnor bland bönderna. Så i kolonierna har vi huvudsakligen småborgerliga och borgerligt nationella rörelser. Om ni skulle fråga om framtidsutsikterna för koloniernas socialistiska och kommunistiska utveckling så skulle jag säga att denna fråga inte går att ställa isolerat. Efter proletariatets seger i Europa kommer dessa kolonier givetvis att bli scenen för ett kulturellt, ekonomiskt och alla möjliga sorters annat inflytande från Europa, men för det måste de först av allt spela sin revolutionära roll jämsides med det europeiska proletariatets roll. Vad gäller detta gör det europeiska proletariatet, i synnerhet det i Frankrike och först och främst i Storbritannien, alldeles för lite. Ett ökat inflytande för de socialistiska och kommunistiska idéerna, de arbetande massornas befrielse i kolonierna, ett minskat inflytande för de nationalistiska partierna, kan inte bara och inte så mycket säkerställas genom de inhemska kommunistiska kärnornas roll som av proletariatets revolutionära kamp för koloniernas befrielse i moderländerna. Bara på detta sätt kommer moderländernas proletariat att visa för kolonierna att det finns två nationer i Europa, den ena en förtryckare och den andra en vän. Bara på detta sätt kommer proletariatet att ge kolonierna ökad kraft för att störta imperialismens strukturer och på så sätt göra den proletära saken en revolutionär tjänst.

Kamrater, tills helt nyligen lyckades vi inte på tillräckligt sätt skilja mellan Europa och USA. Och kommunismens långsamma utveckling i USA kan ha givit upphov till en del pessimistiska idéer med innebörden att vad det gäller revolutionen så måste Europa vänta på USA. Inte alls!

Europa kan inte vänta. Uttryckt annorlunda så skulle det om revolutionen i Europa skjuts upp under flera decennier innebära att Europa allmänt sett skulle avlägsnas som kulturell kraft. Som ni alla vet är det Spenglers filosofi som är på modet i Europa: uppfattningen om Europas förfall. På sitt eget sätt är detta en riktig klassföraning från borgarklassens sida. De förbiser proletariatet som ska ersätta den europeiska borgarklassen och utöva makten och talar om Europas förfall. Om detta faktiskt hände så skulle det oundvikliga resultatet givetvis bli, om inte förfall så en utdragen ekonomisk och kulturell nedgång för Europa, och efter en viss tidsrymd skulle den amerikanska revolutionen komma och ta med Europa i sitt släptåg. Men det finns ingen verklig grundval för en sådan prognos, som ur kronologisk synvinkel är pessimistisk. Förvisso är spekulationer om tidsintervall ytterst

otillförlitliga och inte alltid seriösa, men jag vill säga att det inte finns någon anledning att tro att det mellan året 1917 – inledningen av den nya revolutionära epoken i Europa – och de stora segrarna i Europa måste bli ett glapp på så många fler år än de som gick mellan vårt 1905 och vårt 1917. Det gick tolv år i vårt land från revolutionens inledning, de första erfarenheterna, till segern. Vi vet naturligtvis inte exakt hur många år det kommer att gå mellan 1917 och den första, gedigna segern i Europa. Det är inte uteslutet att det kommer att gå mindre än tolv år.

Hursomhelst är den största fördelen att vi idag har Sovjetryssland och den Kommunistiska internationalen, den revolutionära förtruppens centraliserade organisation och, nära knutet till detta, ett systematiskt organisatoriskt stärkande av kommunistpartierna i olika länder. Det betyder inte alltid att de växer i storlek. 1919-1920, när proletariats första förhoppningar fortfarande var nya, så översvämmades de kommunistiska partiernas led – som alltid är fallet i tider av uppsving – och de kommunistiska organisationerna fylldes av oberäkneliga element. En del av dessa element har nu dragit sig undan, men partiets tillväxt har inte minskat i betydelsen att det härdas, blir ideologiskt klarare, och vad gäller internationell centralisering och internationella band.

Denna tillväxt är obestridlig och uttrycks både i det faktum att den fjärde världskongressen inledde utarbetandet av ett internationellt program – för första gången i proletariats historia – liksom i det faktum att den fjärde kongressen genom att välja en exekutivkommitté för första gången inte skapade ett centralistiskt organ utifrån federalistiska principer, inte på grundval av delegerade representanter från olika partier, utan som ett organ som valdes av fjärde kongressen själv. Och denna exekutivkommitté har anförtrotts den Kommunistiska internationalens öde fram till nästa kongress.

Efter den fjärde kongressen står Kommunistiska internationalen inför två nära besläktade uppgifter. Den första uppgiften är att fortsätta kampen mot de centriska tendenser som uttrycker borgarklassens upprepade och envisa försök att med hjälp av sin vänsterflygel utnyttja den revolutionära utvecklingens utdragna karaktär för att borra ner sina egna rötter i den Kommunistiska internationalen. Kampen mot centrismen inom Kommunistiska internationalen och den fortsatta upprensningen av detta världsparti – det är den första uppgiften. Den andra är kampen om inflytandet över arbetarklassens överväldigande majoritet.

Dessa två frågor ställdes mycket skarpt under den tredje kongressen, i synnerhet med anledning av vårt franska parti, som kom till kongressen företrätt av två fraktioner – centern och vänstern. Efter händelserna 1920 splittrades vårt italienska parti. På sommaren 1921 fanns inte den italienska centern, de så kallade maximalisterna under ledning av Serrati, längre närvarande vid vår kongress (den tredje) och de förklarades uteslagna ur Internationalen. Strax innan den fjärde kongressen utkristalliserades samma två tendenser i det franska partiet. Det har tidigare påpekats hur lika de italienska och franska rörelserna är i många avseenden. Och här är ett faktum av största symptomatiska betydelse: trots kontrarevolutionens seger både i Italien och överhuvudtaget i Europa som jag redan har talat om, kan vi just i Italien, där kommunismen har drabbats av ett svårt nederlag, se, inte sönderfall, inte att man ryggar tillbaka från Kommunistiska internationalen utan tvärtom återigen strömmar till den. Just innan den fjärde kongressen började maximalisterna under Serrati, som vi (med rätta, på grund av ett i sanning svekfullt uppträdande) hade uteslutit, och som under rörelsen i september 1920 hade brutit med reformisterna, de började nu knacka på dörren till Internationalen. Vad innebär det? Det tyder på att en del av den proletära förtruppen återigen strömmar till vänster.

Det fanns många tecken på att de franska centriska skulle upprepa de italienska maximalisternas utveckling, det vill säga bryta med oss. Vi skulle naturligtvis ha förlikat oss även med ett sådant resultat, i vetskap om att vänsterflygeln till sist hade fått överhanden. Men de franska centriska, med Cachin och Frossard i ledningen, har lärt sig av de italienska maximalisternas erfarenheter, när de ångerfullt fick åka till Moskva med böjda huvuden efter att ha brutit med oss. Ni bör alla bekanta er med de resolutioner om det franska partiet som den fjärde kongressen antog.⁵ På sitt sätt är dessa

5 Se *Fjärde världskongressens resolution om den franska frågan*, på marxistarkiv.se – öa.

resolutioner ytterst drakoniska, speciellt om man tar hänsyn till Frankrikes och det gamla Socialistpartiets moral och seder. Att kräva en total brytning med borgarklassens alla institutioner är för oss något självklart. Men i Frankrike där hundratals medlemmar i kommunistpartiet tillhör Frimurarlögar, det borgerligt demokratiska Förbundet för försvar av människans rättigheter, etc, etc – där utgör kravet att helt och hållet bryta med borgarklassen, att utesluta alla frimurare och liknande, en fullständig omvälvning av partiets inre liv.

Kongressen antog ett krav att nio tiondelar av det franska partiets kandidater till alla parlamentariska poster, parlamentet, kommunfullmäktige, distriktsråd, etc, skulle utses bland arbetare och bönder direkt från arbetsplatsen eller plogen. I ett land där hela legioner av intellektuella, advokater, karriärister flockas kring de olika partierna närhelst de känner doften av ett mandat, och än mer framtidsförväntningar på makt, etc, kommer alla som är bekanta med de rådande förhållandena i det franska partiet att inse, att ett krav att föra fram arbetare och bönder direkt från arbetsplatsen eller plogen till nio tiondelar av de parlamentariska posterna utgör den allra största omvälvning i det franska partiets liv. Vänstern som är ungefär lika stor som centern var för detta. Centern vacklade en hel del.

Vi förstod att denna fråga var mycket känslig och att vår ryska stövlar hade trampat på mycket ömma liktornar och vi inväntade Paris' reaktion på Moskvas puffar. De senaste telegrammen tyder på att det gjordes försök att bryta med Moskva. Morizet uppges vara initiativtagare till dessa försök. Han besökte oss i Moskva, och skrev vid den tiden en mycket välvilligt inställd bok. (Det är en sak att skriva en mycket positivt inställd bok om den ryska revolutionen i Paris. Det är något helt annat att förbereda den franska revolutionen.) Tillsammans med Soutif⁶ föreslog denne Morizet – de var båda medlemmar i centralkommittén – en brytning utan att invänta den franska delegationens återkomst från Moskva, och att man skulle förkunna bildandet av ett oberoende parti. Men trycket från partiets led var så starkt, gräsrotternas beredskap att acceptera den fjärde kongressens beslut var så tydlig och uttalad att de tvingades slå till reträtt. Och trots att de lade ner sin röst – bara la ner sin röst – så röstade den sittande centralkommittén, som bestod helt och hållet av centrister och utan en enda vänsteranhängare och kanske utan någon större entusiasm bland alla av centralkommitténs medlemmar, trots allt för att underkasta sig Moskvas beslut.

Kamrater, jag upprepar att detta faktum kan verka underordnat i ett världsperspektiv. Men om vi hade följt den franska arbetarklassens och dess kommunistiska förtrups liv från dag till dag – och det måste vi lära oss att göra i vår press – så skulle vi alla ha sagt att först nu, först efter den fjärde kongressen, har den franska kommunismen vridit rodret på ett sådant sätt att det kommer att garantera dem snabba framsteg i erövringen av de breda franska arbetarmassornas förtroende. Detta är än mer sant som det inte finns någon annan arbetarklass i världen som har lurats så ofta, så skamligt och så avskyvärt som den franska arbetarklassen. Sedan slutet av 1700-talet har den blivit lurad under borgarklassens samtliga revolutioner. Bland Andra internationalens alla partier utvecklade de franska socialisterna före och under kriget den mest raffinerade tekniken och skickligheten i att förråda. Och det är därför den franska arbetarklassen med sitt utmärkta revolutionära temperament oundvikligen reagerade med största misstro mot till och med det nya kommunistpartiet. Den hade upplevt "socialister" under alla möjliga beteckningar, den hade sett organisationer fungera som korridor för karriärister, deputerade, alla möjliga journalister, ministrar, etc, och det oavsett hur organisationerna bytte skinn. Briand, Millerand och alla de andra härstammar från det gamla socialistpartiet. Inget annat proletariats i världen har gått igenom en sådan skola av bedrägeri och politiskt utnyttjande. Därav deras misstro, därav den politiska ligkiltigheten, därav syndikalisternas inflytande och fördomar.

Det som krävs är att vårt kommunistiska parti träder fram inför arbetarklassen och i handling visar

⁶ Soutif var nära lierad med André Morizet, författaren till *Ett besök hos Lenin och Trotskij* (som nämns ovan). Morizet satt som borgmästare i en av Paris' förstäder. Han och Soutif tillhörde en grupp franska opportunisterna som tillfälligt tillhörde det franska kommunistpartiet och innehade framstående poster i det.

att det inte är som de andra partierna, utan att det är arbetarklassens revolutionära organisation, att det inte finns plats för karriärister, frimurare, demokrater och bedragare i dess led. För första gången har detta krav förts fram och blivit godtaget. Dessutom har ett datum slagits fast: 1 januari 1923 löper fristen ut. De har bara några dagar på sig. Kamrater, detta är ett faktum av allra största betydelse. (*Applåder.*)

En annan fråga som också berör Frankrike ställdes mycket klart – frågan om enhetsfronten. Som ni känner till uppstår frågan om enhetsfronten av två orsaker. För det första är vi kommunister fortfarande i minoritet. I Frankrike, i Tyskland, i varenda land i Europa med undantag för Bulgarien och kanske Tjeckoslovakien kontrollerar vi mindre än hälften av proletariatet. Samtidigt har den revolutionära utvecklingen börjat sakta in. Proletariatet vill leva och kämpa men upptäcker att det är splittrat. Det är under dessa förhållanden som kommunisterna måste erövra arbetarklassens förtroende. På vilken grundval? På basis av kamp i full skala. På basis av den pågående dagliga kampen, på basis av varje krav, under varje strejk, vid varenda demonstration. Kommunisterna måste stå i första ledet. Kommunisterna måste erövra förtroende från de som inte litar på dem idag. Därav parollen om enhetsfronten, därav den inre sammanhållningen, uteslutandet från våra led av allt tänkande som är oss främmande och på samma gång en kamp för att vinna över de proletära element som fortfarande tror på dessa karriärister, opportunister, frimurare och liknande. Det är en tvåfaldig men nära besläktad uppgift. De franska kommunisterna, och i synnerhet de centrister som under trycket från de Dissidenterna, det vill säga de franska socialisterna, hade tolererat frimurare inom sina led och avvisade enhetsfrontstaktiken, har föreslagit att de ska använda enhetsfrontstaktiken i samband med kravet på politisk amnesti. Jag nämner Frankrike eftersom dessa frågor fick sitt skarpaste uttryck i detta land.

När det franska partiets sekreterare Frossard i kommunisternas namn föreslog Dissidenterna, med andra ord socialister, patrioter, reformister, att inleda gemensamma aktioner för att få amnesti för de arbetarrevolutionärer som sattes i fängelse under kriget eller under efterkrigsperioden – så fort detta erbjudande gavs svarade de slugaste ledarna bland Dissidenterna omedelbart på ett sätt som är typiskt och ytterst lärorikt. Vi har stött på detta svar förut och kommer att stöta på det igen. Dissidenterna sa: ”Ni kommunister har vänt er till oss, och följaktligen medger ni därmed att vi inte är arbetarklassens förrädare. Men vi vill ha tid för att tänka över ert erbjudande, och se om ni gömmer en tegelsten i rockärmen eller ej, eller kanske förbereder er att misskreditera oss.” Utifrån rapporter i tidningarna drar jag slutsatsen att kamrat Radek skrev en mycket oartig artikel om Vandervelde och Scheidemann i Haag, och på samma gång erbjöd de lokala socialdemokraterna och anhängarna till Amsterdam en enhetsfront mot militarismen och krigsfaran.

Jag känner till kamrat Radeks hetlevrade temperament och kan mycket väl tänka mig att artikeln inte var särskilt artig. Men herrarnas Amsterdamanhängares reaktion var helt typisk: ”Se här”, sa de, ”det betyder en av två saker. Antingen måste ni erkänna att vi inte är förrädare, eftersom ni föreslår en enhetsfront med oss, eller så kommer vi att bli fast övertygade om att ni inte bara döljer respektlösa artiklar utan tegelstenar och värre saker i rockärmen.”

Kamrater, denna uppfattning utgör naturligtvis ett överväldigande medgivande av deras bankrutt. När jag läste detta påmindes jag om vissa råd från emigrationstiden i Paris när socialdemokraterna föreslog en debatt med Burtsev.⁷ De påpekade att Burtsevs svar när han avvisade debatten var liktydigt med att han sa: ”Jag är en klok gammal fågel och ni kan inte fånga mig. Det ni är ute efter med en diskussion är att avslöja min svaga karaktär, men jag vägrar att gå i den fällan.”

Herrarna i Andra internationalen är slugare än Burtsev men de trillar i samma fälla. För vad utgör tegelstenarna i vår rockärm? Det är att vi säger att dessa personer inte klarar av att kämpa, de kan

⁷ Burtsev var en socialistrevolutionär som var berömd i det förrevolutionära Ryssland som expert på att avslöja tsaristiska provokatörer och agenter i den revolutionära rörelsens led. Under kriget 1914-1918 blev han chauvinist och efter oktoberrevolutionen stödde han de vita.

inte försvara proletarietets intressen. Och vi riktar oss till deras armé, det vill säga de arbetare som fortfarande följer dem och litar på dem och säger till dem: ”Vi föreslår era ledare ett speciellt sätt att kämpa tillsammans med oss för 8-timmarsdagen, för politisk amnesti och mot lönesänkningar. Vad består vår tegelsten av? Att om ni Amsterdamanhängare och socialdemokrater avslöjar er som fegisar och förrädare under denna kamp, så kommer en del av era arbetare att komma över till oss. Men om ni tvärtemot våra förväntningar visar er vara revolutionära tigrar och lejon, så mycket bättre för er. Prova.”

Det är vad vårt bete består av. Vår fälla är enkel. Den är enkel men på samma gång oantastlig. Det går inte att vrida sig ur den. Det kvittar om en Burtsev går med på att diskutera eller vägrar av rädsla att avslöja att han inte är så bra. I båda fallen är han lika dålig och klarar inte av situationen. Med andra ord spelar parollen om enhetsfronten redan en enorm roll i alla Europas länder i att lära arbetarmassorna om kommunisterna och ge de arbetare som ännu inte litar på kommunisterna följande förslag:

”Ni tror inte på revolutionära metoder och diktaturen. Nåväl. Men vi kommunister föreslår er och er organisation att vi kämpar sida vid sida för att uppnå de krav som ni för fram idag.”

Det är ett oantastligt resonemang. Det lär massorna om kommunisterna och visar dem att den kommunistiska organisationen är den bästa också för delstrider. Jag upprepar att vi har uppnått avgörande framgångar under denna kamp. Och jämte kommunistpartiernas ökande inre sammanhållning ser vi hur deras politiska inflytande och deras förmåga att manövrera, verkligen manövrera, ökar. Det har de speciellt saknat.

Parollen om en arbetarregering härrör från enhetsfronten. Den fjärde kongressen förde en genomgripande diskussion om det, och bekräftade återigen att det är den kommande periodens centrala politiska paroll. Vad innebär kampen för en arbetarregering? Vi kommunister vet naturligtvis att en verklig arbetarregering kommer att upprättas i Europa först efter att proletarietet har störtat borgarklassen och dess demokratiska apparat och har inrättat den proletära diktaturen under kommunistpartiets ledning. Men för att få till stånd detta är det helt nödvändigt att det europeiska proletarietets majoritet stöder kommunistpartiet.

Men det är inte fallet ännu, så våra kommunistiska partier måste vid varje lämpligt tillfälle säga:

”Socialistiska arbetare, syndikalistiska arbetare, anarkister och partilösa arbetare! Lönerna sänks kraftigt, mindre och mindre återstår av 8-timmarsdagen, levnadsomkostnaderna rusar i höjden. Så skulle det inte vara om alla arbetare trots sina meningsskiljaktigheter kunde förenas och inrätta sin egen arbetarregering.”

Och på så sätt blir parollen om en arbetarregering en kil som kommunisterna driver in mellan arbetarklassen och alla andra klasser. Och i den mån socialdemokratins högsta kretsar, reformisterna, är bundna till borgarklassen, så kommer denna kil att mer och mer dra bort, och drar redan bort, de socialdemokratiska arbetarnas vänster från deras ledare. Under vissa omständigheter kan parollen om en arbetarregering bli verklighet i Europa. Det vill säga att det kan komma en dag då kommunisterna och socialdemokratins vänster tillsammans upprättar en arbetarregering på ett liknande sätt som när vi i Ryssland bildade en arbetar- och bonderegering tillsammans med socialistrevolutionärerna. En sådan fas skulle utgöra en övergång till den proletära diktaturen, den fullständiga och kompletta proletära diktaturen. Men just nu ligger betydelsen i parollen om en arbetarregering inte så mycket i hur den kan förverkligas och villkoren för det i verkliga livet, som i det faktum att denna paroll för tillfället ställer arbetarklassen i sin helhet politiskt mot alla andra klasser, det vill säga mot alla grupper i den borgerliga politiska världen.

Vid den fjärde kongressen ställdes vi konkret inför frågan om en arbetarregering i Sachsen. Där utgör socialdemokrater och kommunister tillsammans majoritet gentemot borgarklassen i den sachsiska Lantdagen. Jag tror att det är 40 socialdemokratiska deputerade och 10 kommunistiska,

medan hela det borgerliga blocket är färre än 50. Så socialdemokraterna föreslog kommunisterna att de gemensamt skulle bilda en arbetarregering i Sachsen. Det förekom en del tvekan och vacklan i denna fråga i vårt tyska parti. Frågan granskades här i Moskva och man kom fram till ett beslut att avvisa förslaget. Vad ville egentligen de tyska socialdemokraterna? Vad hade de för mål med förslaget? Ni känner alla till att den tyska republiken leds av en socialdemokrat, Ebert. Under Ebert finns en borgerlig regering som kallats till makten av Ebert. Men i Sachsen, en av Tysklands mest proletära delar, förs det fram ett förslag att inrätta en arbetarnas koalitionsregering med socialdemokrater och kommunister. Resultatet skulle bli: en rent borgerlig regering i Tyskland, över landet i sin helhet, medan Lantdagen i en av Tysklands regioner skulle fungera som en åskledare, en koalitionsregering mellan socialdemokrater och kommunister.

Komintern gav följande svar: om ni, våra tyska kommunistiska kamrater, är av uppfattningen att en revolution är möjlig i Tyskland inom de närmaste månaderna, då skulle vi råda er att delta i en koalitionsregering i Sachsen och utnyttja era regeringsposter där för att främja de politiska och organisatoriska uppgifterna och i viss mening omvandla Sachsen till en kommunistisk exercisplats för att få ett redan förstärkt revolutionärt fäste under förberedelserna inför revolutionens annalkande utbrott. Men det skulle bara vara möjligt om trycket från revolutionen redan har gjort sig känt, bara om det redan existerar. I så fall skulle det bara innebära att inta en ställning i Tyskland som ni är förutbestämda att erövra i sin helhet. Men för närvarande kommer ni givetvis att spela rollen som bihang, ett maktlöst bihang eftersom regeringen i Sachsen själv är maktlös i förhållande till Berlin, och Berlin är – en borgerlig regering. Det tyska kommunistpartiet var helt överens med detta beslut och avbröt förhandlingarna. Socialdemokraternas förslag till kommunisterna – som är mycket svagare än socialdemokraterna och förföljs av dessa socialdemokrater – om att dela makten med dem i Sachsen är naturligtvis en fälla.⁸ men denna fälla var ett uttryck för trycket från arbetarmassorna för enhet. Detta tryck har framkallats av oss, och i så måtto som detta tryck hjälper till att slita loss arbetarklassen från borgarklassen så kommer det i slutändan att verka till vår fördel.

Kamrater, jag sa att en samlad reaktionär våg nu sveper fram över Europa och hennes översta regeringskretsar. I England segrade Tories, i Frankrike finns Poincarés nationella block och det finns framtidsutsikter för en Tardieu, Tyskland kallas än idag för en socialistisk republik (den fick förhastat den beteckningen i november 1918) men där finns det en rent borgerlig regering, och i Italien har Mussolini gripit makten.

Mussolini är en läxa för Europa vad gäller demokratin, dess principer och dess metoder. I vissa avseenden är denna lärdom jämförbar med den vi gav Europa i början av 1918 – givetvis från den motsatta ytterligheten – genom att upplösa den konstituerande församlingen. Mussolini är en i högsta grad lärorik läxa för Europa.

Italien är ett gammalt kulturland med demokratiska traditioner, med allmän rösträtt, etc, etc. Proletariatet skrämde livet ur borgarklassen, men på grund av sitt eget partis förräderi visade det sig att det inte kunde utdela dråpslaget. Då satte borgarklassen sina mest aktiva element i rörelse under ledning av Mussolini, en överlöpare från socialismen och proletariatet. De mobiliserade en privat partiarmé och från den ena änden av landet till den andra utrustades den med tillgångar från mystiska källor men i huvudsak från regeringstillgångar, delvis från hemliga italienska tillgångar och i betydande grad från franskt stöd till Mussolini. Under demokratins beskydd organiserades kontrarevolutionens stormtrupper, och under loppet av två år angrep den arbetardistriktet och slog en ring av trupper runt Rom. Borgarklassen tvekade eftersom den inte var säker på om Mussolini kunde hantera situationen. Men när Mussolini visade sin förmåga böjde de sig alla för honom.

⁸ I oktober 1923, vid höjdpunkten för de revolutionära oroligheterna i Tyskland, bildade det tyska kommunistpartiets ledning under Brandler en "arbetarregering" i Sachsen tillsammans med socialisterna. Medan den tyska ledningen vacklade i frågan om att gripa makten gick kommunisterna i Sachsen upp i "konstruktiva åtgärder" istället för att förvandla sin ställning till ett revolutionärt fäste som Trotskij föreslog. Regeringen i Berlin skickade trupper som drev ut denna koalitionsregering.

Mussolinis tal i det italienska parlamentet borde klistras upp och anslås på varje arbetarinstitution och i varje arbetarhus i Västeuropa. Det han sa innebar följande:

”Jag skulle kunna jaga ut er härifrån och förvandla detta (parlament) till ett läger för mina fascister. Men jag behöver inte det, för ni kommer ändå att slicka mina stövlar.” Och alla svarade: ”Bravo! Instämmer!” Och de italienska demokraterna ville veta: ”Vilken stövel önskar ni att vi börjar med – den högra eller den vänstra?”

Kamrater, detta är en utomordentligt viktig lärdom för den europeiska arbetarklassen, vars översta skikt är sönderfrätta av dessa traditioner, av den borgerliga demokratin, av legalitetens medvetna nedsövning.

Jag har sagt att Kominterns centraliserade kommunistiska organisation och Sovjetrepublikens existens utgör Europas och den internationella arbetarklassens största erövringar under denna epok av segrar för den döende europeiska borgarklassen, under detta avbrott på revolutionens uppåtgående kurva. Kärnfrågan är inte att vi, Ryssland, genomför internationalistisk propaganda. Det händer naturligtvis att ryska kamrater som exempelvis Radek och Lozovskij⁹ till vår förvåning lyckas komma till Haag och skriva respektlösa artiklar och uppväcka ilska hos pacifister av båda könen, etc, etc. Detta, kamrater, är givetvis mycket värdefullt och glädjande, men det är fortfarande av underordnad betydelse.

Inte heller ligger kärnfrågan i det faktum att vi i Moskva visar gästfrihet mot Kominterns kongresser. Det är naturligtvis bra, men vår propaganda består inte av att välkomna våra kamrater från Italien, Tyskland och andra ställen och ge dem rum på Hotell Lux¹⁰ (givetvis dåligt uppvärmda, eftersom vi fortfarande inte har lärt oss att använda värmesystemen på ett effektivt sätt). Huvudpunkten är att Sovjetrepubliken existerar. Vi har vant oss vid detta faktum. I viss mening verkar hela arbetarklassen ha vant sig vid det. Å andra sidan låtsas även borgarklassen i viss mening ha vant sig. Men för att inse betydelsen för revolutionen av att Sovjetrepubliken finns till, låt oss för ett ögonblick tänka oss att republiken inte längre existerar. Med Mussolini i Italien, Poincaré i Frankrike, Bonar Law i England, en borgerlig regering i Tyskland, så skulle Sovjetrepublikens fall betyda att den europeiska och världsrevolutionen skulle skjutas upp i årtionden framåt, det skulle innebära ett verkligt förfall av den europeiska kulturen. Då kanske socialismen skulle börja i Amerika, Japan, Asien. Men istället för att spekulera om decennier, så strävar vi efter att avsluta denna fråga under de kommande åren. (*Applåder.*) Det finns stora och mer än tillräckliga möjligheter för det.

När proletariatet väl har upprättat ett riktigt förhållande till bönderna, vad är proletariatet då – till och med i ett så underutvecklat land som vårt? Vi har redan med egna ögon sett vad det är, och vår allryska sovjetkongress som nu sammanträder i Moskva visar just vad proletariatets makt innebär, omringad och satt i blockad av hela världen, men ändå med bönderna bakom sig. Arbetarklassen i Europa och världen får styrka och energi från denna källa, från Sovjetryssland. Vi har makten. I vårt land är produktionsmedlen nationaliserade. Det är ett starkt trumfkort i händerna på de ryska arbetarmassorna och på samma gång är det ett löfte om en påskyndad utveckling av revolutionen i Europa.

Om det proletära USA skulle sacka efter så kommer vi ändå att få övertaget. Under det imperialistiska kriget värmden den amerikanska borgarklassen händerna vid brasan i Europa. Men, kamrater, när den revolutionära branden väl börjar svepa över Europa så kommer den amerikanska borgarklassen inte att kunna hålla sig kvar särskilt länge. Det står inte skrivet någonstans att det europeiska proletariatet måste vänta tills det amerikanska proletariatet har lärt sig att inte ge efter för sin

9 Lozovskij var vid den här tiden generalsekreterare för Röda fackföreningsinternationalen. I december 1922 deltog Lozovskij på en kongress i Haag som sammankallats av Amsterdams Fackföreningsinternational för att diskutera kampen mot kriget.

10 På Lenins tid användes Hotell Lux i Moskva för att hysa in arbetare och delegater till Tredje internationalen.

tredubbelt depraverade borgarklass' lögner. Det står inte skrivet någonstans. För närvarande håller den amerikanska borgarklassen medvetet kvar Europa i ett tillstånd av upplösning. Fullproppad med europeiskt blod och guld utfärdar den amerikanska borgarklassen order till hela världen, skickar personer med oinskränkt makt till konferenser som inte är bundna av några förpliktelser. Sändebuden säger ingenting men överlämnar sina egna beslut, och lägger då och då upp sina amerikanska fötter på bordet, och de europeiska ländernas diplomater kan då inte undvika att se att fötterna är klädda i utmärkta amerikanska stövlar. Och med hjälp av dessa stövlar dikterar USA sina egna lagar i Europa. Den europeiska borgarklassen, inte bara i Tyskland och Frankrike utan också i Storbritannien, sitter vackert på bakbenen inför den amerikanska borgarklassen, som under kriget åderlät Europa med sitt stöd, sina lån, sitt guld, och som nu håller kvar Europa i dödsvända. Det europeiska proletariatet kommer att ge den amerikanska borgarklassen vedergällning. Och denna hämnd kommer att komma snabbare ju mer orubbliga de sovjetiska framgångarna är.

Oavsett om vår propaganda är bra eller dålig så är den hursomhelst en tredje eller fjärde rangens faktor, men vår ekonomi är en ypperlig faktor. Kamrater bönder! – och om jag inte misstar mig så finns icke partianslutna bönder närvarande i salen – jag kan bestämt försäkra er att varenda extra bunt spannmål är ännu en liten tyngd i den europeiska revolutionens vågskål. Vad är den brittiska arbetarklassen rädd för? Vad fruktar den tyska arbetarklassen? Under de tre krigsåren och under efterkrigsåren överlevde det hungriga Europa på amerikanskt spannmål. Givetvis hotar den amerikanska borgarklassen öppet att den i händelse av nya revolutionära omvälvningar i Europa kommer att svälta ut kontinenten med hjälp av en spannmålsblockad, precis som Storbritannien och Frankrike en gång införde en industriblockad runt Sovjetryssland. Det är en mycket viktig fråga i den europeiska arbetarklassens kalkyler och framförallt för de tyska arbetarna. Och vi, Sovjetryssland, måste säga – och förbereda det i handling – att den europeiska proletära revolutionen ska få äta spannmål som tillhandahållits av Sovjetryssland.

Och dessa ord, kamrater bönder, är inte tomma ord, inte tomma fraser. Europas hela öde hänger på att denna fråga blir löst. Två utvecklingar är möjliga: *antingen* fortsätter det europeiska proletariatet att vara skräckslaget för den amerikanska stöveln, *eller* så stöds det europeiska proletariatet av de ryska arbetarna och bönderna, och på så sätt garanteras spannmål under revolutionens svåra dagar och månader. Det är därför ekonomiska framgångar inom jordbruket är en revolutionär bedrift. Och det är därför varenda bonde i Sovjetryssland – till och med de som inte vet exakt var Tyskland, Frankrike eller Storbritannien ligger på kartan – som försöker odla sina skördar, som försöker få igång saker och ting igen för att hjälpa staden och industrin – dessa bönder är idag en bättre hjälp till världs- och i första hand den europeiska revolutionen än alla vi gamla och erfarna propagandister sammantagna.

Detta, kamrater, gäller lika mycket för vår industri. Det vore verkligen ett bedrövligt revolutionärt parti i Europa som skulle säga till sig själv – ingen kommunist skulle någonsin säga det – ”jag ska bida min tid tills Sovjetrepubliken visar exakt hur mycket arbetarklassens villkor kan förbättras under socialismen.” Ingen har rätt att bida sin tid, alla är skyldiga att kämpa sida vid sida med oss. Men å andra sidan är det obestridligt att alla våra ekonomiska framgångar, i den mån de gör det möjligt för oss att förbättra arbetarklassens villkor i Ryssland samtidigt som förhållanden för arbetarklassen i Europa försämras steg för steg – ja, det är obestridligt att varje ekonomisk framgång för oss är ett mycket tungt argument, den allra kraftfullaste propaganda för att skynda på den proletära revolutionen i Europa. Makten ligger i våra händer, produktionsmedlen ligger i våra händer. Vi håller gränserna. Inte heller det är en oväsentlig omständighet.

Om våra gränser var obevakade skulle samma amerikanska miljardär med sina förstklassiga stövlar köpa hela vårt Ryssland med sina miljarder. Det är därför monopolet på utrikeshandeln är en lika omistlig revolutionär erövring som nationaliseringen av produktionsmedlen. Det är därför arbetarklassen och bönderna i Ryssland inte kommer att tillåta några kränkningar av monopolet på utrikeshandeln oavsett hur hårt tryck vi utsätts för från världens alla fem kontinenter som fortfarande

befinner sig under det kapitalistiska oket. Detta är våra trumfkort. Bara med hjälp av en riktig organisering av produktionen kan vi bevara dem, mångfaldiga dem och inte slösa bort dem. Utifrån denna synvinkel, kamrater, får vi inte lura oss själva om hur svår vår uppgift är. Det är vad vi sa vid den fjärde kongressen som tog upp vår Nya ekonomiska politik som en speciell punkt på dagordningen, i samband med världsperspektiven. Vi har räknat upp våra starka trumfkort: statsmakten, transporterna, de viktigaste produktionsmedlen i industrin, naturresurserna, nationaliseringen av jorden, de skatter in natura som härrör från denna nationaliserade jord och monopolet på utrikeshandeln. Det är förstklassiga trumfkort. Men om man inte vet hur man ska använda dem så går det att förlora med ännu bättre trumfkort. I sitt korta tal vid kongressen lade kamrat Lenin speciell tonvikt vid detta, att inte bara de utan också vi måste lära oss. Vi måste lära oss att organisera industrin på rätt sätt, ty denna riktiga organisering ligger fortfarande framför oss och inte bakom oss. Det är vår morgondag och inte vår gårdag, inte ens denna dag.

Vi anstränger oss att stabilisera vår valuta. Det togs också upp vid kongressen. Dessa ansträngningar är oundgängliga, och ju större relativa framgångar vi gör på detta område desto lättare kommer det givetvis att bli att förvalta industrin. Men vi förstår bara alltför väl att alla ansträngningar på ekonomins område som inte åtföljs av verkliga materiella framgångar på industrins område bara kommer att förbli en barnlek. Industrin är vår grund: sovjetstaten vilar på dessa grundvalar, frodas med dem och säkrar tack vare dem arbetarklassens framtida segrar.

Slutligen finns det ännu ett trumfkort, ännu en maskin, ännu en organisation som också ligger i våra händer. Vi talade om det mer än en gång under den fjärde kongressen. Det är vårt parti. Jag talar här först och främst till sovjetkongressens kommunistiska del, och jag måste avsluta med att säga några ord om vårt parti. Utifrån den övergripande analysen följer att vi i europeisk skala genomgår en period av nedgång för den direkta revolutionära kampen, och på samma gång en period av skolning och förstärkning av det kommunistiska partiet. Utvecklingen har blivit långsammare och mer utdragen. Det innebär att vi inte längre får vänta på hjälp från Europa och senare från världens proletariat. Det betyder att vårt parti under en lång tid framåt, kanske flera år, är ämnat att förbli världsrevolutionens förtrupp.

Det är en mycket stor ära. Men det är också ett stort ansvar, en mycket tung börda. Vi skulle föredra att jämte oss ha sovjetrepubliker i Tyskland, Polen och andra länder. Då skulle vårt ansvar bli mindre och vår ställning inte så besvärlig. Vårt parti har gamla kadrer som har härdats under den underjordiska kampen före revolutionen, men de befinner sig i minoritet. I vårt parti finns hundratals som i fråga om mänskligt klassmaterial inte på något sätt är underlägsna de gamla uvarna. Dessa hundratals som efter revolutionen strömmade in i våra led har fördelen av att vara unga men hämmas av mindre erfarenheter. Kamrat Lenin berättade för mig (jag hade inte läst det själv) att en läkare, antingen tjeck eller tysk, har skrivit att Rysslands kommunistiska parti består av några få gamlingar och resten ungdomar. Han tror att förhållandena under NEP kommer att tendera att forma om vårt parti, och om de gamla generationerna – några få tusen starka – upphör att vara aktiva, då kommer partiet omärkligt att omvandlas av NEP-elementen, de kapitalistiska elementen. Som ni ser har vi här en raffinerad politisk och psykologisk kalkyl. Den är givetvis helt igenom felaktig. Men på samma gång kräver den av vårt parti att det för sig själv reder ut den revolutionära utvecklingens utdragna karaktär och vår besvärliga ställning, och att vårt parti fördubblar och tredubblar sina ansträngningar att skola de nya generationerna, att dra till oss ungdomen och öka partimassornas utbildning. Under nuvarande förhållanden är detta en fråga om liv och död för oss.

Kamrater, jag vill nämna ännu en händelse – en mycket viktig händelse för oss alla – och det är kamrat Vladimir Iljitjs sjukdom. De flesta av er här har inte haft möjlighet att följa den europeiska pressen. Det har funnits många vilda kampanjer utomlands angående oss och mot oss, men jag kan inte påminna mig – inte ens på Kerenskij's tid då vi jagades som tyska spioner – en så koncentrerad kampanj av illvilja, ondska och förfärliga spekulationer som den nuvarande kampanjen kring kamrat Lenins sjukdom. Våra fiender hoppades naturligtvis på värsta möjliga resultat, värsta

möjliga personliga resultat. Samtidigt sa de att vårt parti är halshugget, splittrat i stridande grupper, faller sönder och att det öppnar sig möjligheter för dem att lägga vantarna på Ryssland. Det vitgardistiska avskummet talade givetvis helt öppet om det. Diplomaterna, Europas kapitalister, har antytt det och talat till varandra med halva fraser.

Kamrater, på detta sätt visade de, mot sin vilja och sina önsknings, å ena sidan att de inte hade lyckats bedöma kamrat Lenins betydelse för vårt parti och för revolutionen, och å andra sidan att de varken känner till eller förstår karaktären på vårt parti – och desto värre för dem. Inför den kommunistiska fraktionen till sovjetkongressen behöver jag inte tala om kamrat Lenins betydelse för rörelsen i vårt land och i hela världen. Men kamrater, det finns ett sorts band som inte bara är fysiskt utan också andligt, ett inre olösligt band mellan partiet och de individer som uttrycker det allra bäst, mest fullständigt, och på ett sätt som genier gör. Och detta har visat sig i det faktum att när sjukdomen slet bort kamrat Lenin från hans arbete, så väntade partiet (som inte kände till de borgerliga schakalernas ylande världen över) med spänd förväntan på nyheter och bulletiner om kamrat Lenins tillstånd, men på samma gång darrade inte en muskel i vårt parti, det fanns inte minsta vacklan, inte en antydning om inre strider, och än mindre splittring. När kamrat Lenin på order från sina läkare drog sig tillbaka från arbetet, så insåg partiet att ett dubbelt och tredubbelt ansvar nu hade fallit på varenda basmedlem, och partiet väntade enhälligt och med slutna led på ledarens återkomst.

För inte så länge sedan hade jag ett samtal med en utländsk borgerlig politiker, som sa till mig: ”Jag rör mig en hel del i era partikretsar och i sovjetiska kretsar. Det finns naturligtvis konflikter mellan personer och grupper bland er, men man måste i rättvisans namn medge, att när det handlar om omvärlden, eller yttre faror eller övergripande uppgifter så sluter ni alltid leden.” Den sista delen av hans uttalande om att vi sluter leden gjorde mig glad, men jag måste erkänna att den första delen retade mig lite. I den mån det i ett så stort parti som vårt, med så enorma uppgifter som vårt och under värsta tänkbara svårigheter, och där de gamla uvarna utan tvivel håller på att bli utslitna (vilket är helt naturligt) – i den mån det kan uppstå några inre faror i vårt parti, så finns det inte och kan det inte finnas någon annan bot mot dem än att förbättra hela partiets skolning och stärka dess uppfattningar så att varenda medlem på varje post känner ett ökat tryck från partiets uppfattningar.

Det är de slutsatser vi drar från den övergripande internationella situationen. Den europeiska revolutionens timma kanske inte slår imorgon. Det kommer att gå veckor och månader och kanske flera år, och vi kommer fortfarande att vara den enda arbetar- och bondestaten i världen. I Italien har Mussolini segrat. Finns det garantier mot en seger för en tysk Mussolini i Tyskland? Inte alls. Och det är fullt möjligt att en mycket mer reaktionär regering än Poincarés regering kommer att komma till makten i Frankrike. Innan borgarklassen sätter sig på huk och knuffar sin Kerenskij i förgrunden så är den fortfarande fullt förmögen att föra fram sina sista Stolypin, Plehve, Sipjagin.¹¹ Det kommer att bli förspelet till den europeiska revolutionen, under förutsättning att vi kan vidmakthålla oss, under förutsättning att sovjetstaten står kvar, och följaktligen och framförallt under förutsättning att vårt parti kan klara sig ända till slutet. Vi kommer kanske att bli tvungna att genomgå mer än ett år av detta förberedande ekonomiska, politiska och andra sorters arbete.

Därför måste vi komma närmare våra massreserver. Mer ungdom kring vårt parti och i det! Öka deras kunskaper maximalt! Under förutsättning att dessa förhållanden av total sammanhållning kvarstår och partiets kunskaper ökar, om erfarenheterna överförs från den gamla till den nya generationen, så kvittar det vilka stormar – dessa budbärare om proletariats slutgiltiga seger – som kommer att bryta ut över våra huvuden, vi kommer ändå att stå fast i vetskap om att den sovjetiska gränsen är en skyttegrav som kontrarevolutionen inte kan ta sig över. Denna skyttegrav bemannas av oss, av Sovjetrysslands förtrupp, av det kommunistiska partiet, och vi kommer att hålla denna skyttegrav obruten och ogenomtränglig till den dag då den europeiska revolutionen anländer, och då

11 Stolypin, Plehve och Sipjagin var den tsaristiska reaktionens inspiratörer mot slutet av 1800-talet. Deras namn blev liktydigt med det hatade enväldet, som försökte krossa den revolutionära rörelsen med hjälp av ett våldsamt förtryck. Plehve mördades 1904. Sipjagin, som var tsaristisk inrikesminister på 1890-talet, mördades 1902.

kommer det Förenade Europas sovjetrepubliks fana att svaja över hela Europa, inledningen till den Socialistiska världsrepubliken.

(Långa och stormande ovationer.)

(Rop: Länge leve Röda arméns ledare, kamrat Trotskij! Länge leve kamrat Lenin!)

(Översättning från engelska, Göran Källqvist.)